

Ministerie van Justitie en Veiligheid
De staatssecretaris Rechtsbescherming
mr. dr. T.H.D. Struycken

Amsterdam, 18 maart 2025

Betreft: Reactie VNJA op het wetsvoorstel 'Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming'

Excellentie,

Namens de Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtsadvocaten (VNJA) zend ik u hierbij de reactie naar aanleiding van de internetconsultatie 'Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming'.

De VNJA is een vereniging van 241 advocaten gespecialiseerd in het jeugdrecht. De kwaliteitseisen die de VNJA hanteert zijn hoog maar voor gespecialiseerde en hoogwaardige rechtsbijstand aan minderjarigen en hun ouders in een kwetsbare positie veelal tegenover de overheid, ook noodzakelijk.

De noodzaak voor goede rechtsbescherming en rechtsbijstand komt in uw wetsvoorstel duidelijk naar voren. Wij zijn dan ook zeer tevreden dat uw ministerie het wetsvoorstel heeft voorbereid en ter consultatie heeft voorgelegd. De uitgangspunten in het wetsvoorstel zijn van groot belang om de positie van minderjarigen en hun ouders in het kinderbeschermingsrecht te verstevigen en deze worden dan ook door ons onderschreven.

Wij lichten hieronder graag nog enkele verbeterpunten naar aanleiding van de internetconsultatie toe die, naar onze mening, ook van cruciaal belang zijn voor het versterken van de rechtsbescherming van minderjarigen en ouders binnen de jeugdbescherming.

**Noodzakelijkheids criterium
artikel 255 vierde lid**

Het vierde lid van artikel 255 wordt gewijzigd met toevoeging van het noodzakelijkheids criterium. De VNJA zou die wijziging graag iets uitgebreider zien zodat de noodzaak niet enkel blijkt uit de vermelding van de concrete ontwikkelingsbedreigingen in de beschikking van de kinderrechter, maar ook uit de vermelding van de (concrete) doelen van de ondertoezichtstelling *ter afwending* van die ernstige ontwikkelingsbedreigingen. De reden hiervoor is dat het uitgangspunt van de ondertoezichtstelling is dat gewerkt wordt aan een afwending van de ernstige ontwikkelingsbedreigingen en bij een machtiging uithuisplaatsing ook aan thuisplaatsing. Daarvoor dient wat de VNJA betreft duidelijker te worden verankerd hoe naar een afwending van ernstige

ontwikkelingsbedreigingen toe wordt gewerkt. Dit ziet ook op de inspanningsverplichting van betrokkenen en de GI. Daarnaast dient voor een ieder helder te zijn aan welke doelen gedurende de ondertoezichtstelling gewerkt gaat worden om de ernstige ontwikkelingsbedreiging weg te nemen. Hiermee wordt dus ook duidelijkheid geboden aan alle betrokkenen in het kader van de rechtsbescherming. Indien enkel de concrete ernstige ontwikkelingsbedreigingen worden vermeld in de beschikking zijn die vaak feitelijk van aard en staan die tevens al in het verzoek tot ondertoezichtstelling waarvoor de ondertoezichtstelling wordt verleend. Het doel dat met de ondertoezichtstelling beoogd wordt, namelijk het wegnemen van die concrete ernstige ontwikkelingsbedreigingen binnen een bepaalde termijn, zou wat de VNJA betreft ook moeten blijken uit de beschikking van de kinderrechter. Bij eventuele verlengingsbeschikkingen kunnen de doelen beter getoetst worden dan de enkele constatering dat de eerder genoemde concrete ernstige ontwikkelingsbedreiging nog niet is weggenomen. De regie komt daarbij meer bij de kinderrechter te liggen ter versterking van de rechtsbescherming.

De VNJA ziet een meerwaarde om in de wet, zoals ook in artikel 255 eerste lid vermeld is, consistent het woord "ernstig" bij ontwikkelingsbedreiging te vermelden, om elk misverstand ten aanzien van de zwaarte van de ondertoezichtstelling als kindbeschermingsmaatregel te voorkomen. In de voorgestelde wettekst wordt soms enkel nog gesproken over 'bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige', in plaats van 'ernstige' bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige. Dit betekent ten aanzien van de wijziging bij het vierde lid van artikel 255 dat ook daar nog wordt toegevoegd "de concrete 'ernstige' bedreigingen".

De VNJA vraagt graag ook nadere aandacht voor de ambtshalve ondertoezichtstelling zoals genoemd in artikel 255 vijfde lid, waarbij het belangrijk is dat er per minderjarige afzonderlijk in de beschikking wordt vermeld welke ernstige ontwikkelingsbedreigingen er zijn en hoe die kunnen worden afgewend.

Samenvatting

De VNJA verzoekt derhalve binnen de (gehele) wettekst waar gesproken wordt over ontwikkelingsbedreigingen het woord "*ernstig*" toe te voegen. Daarnaast verzoekt de VNJA om aan artikel 255 vierde lid ook de doelen van de ondertoezichtstelling toe te voegen waarbij eventueel aansluiting gevonden kan worden bij de inspanningsverplichting van de GI zoals opgenomen in de voorgestelde wettekst van artikel 265ca lid 1 (nieuw). Tevens verzoekt de VNJA om bij een ambtshalve uitbreiding op grond van artikel 255 vijfde lid per minderjarige afzonderlijk de ernstige ontwikkelingsbedreigingen te vermelden in de beschikking.

Wijziging hoofdverblijf op verzoek van de GI artikel 262c

Wat betreft de voorgestelde invoering van artikel 262c waarbij op verzoek van de GI de kinderrechter tevens kan bepalen bij welke ouder de minderjarige hoofdverblijfplaats heeft, heeft de VNJA een aantal kanttekeningen.

De VNJA verzoekt voor de consistentie in de wettekst, te spreken over de minderjarige in plaats van kind. Daarnaast is onvoldoende duidelijk of het woord "tevens" in artikel 262c tweede lid inhoudt dat een verzoek tot vaststelling dan wel wijziging hoofdverblijf alleen kan worden gedaan indien er ook een verzoek voor een zorgregeling door de GI is gedaan op grond van artikel 262c eerste lid. Indien dat niet het geval is, is het voorstel om dit weg te laten.

De VNJA vindt dat de wijziging zich niet verhoudt tot het uitgangspunt van de wetgever dat de ondertoezichtstelling (en de uithuisplaatsing) in beginsel tijdelijke maatregelen zijn. Daarnaast wordt

mogelijk met een wijziging hoofdverblijf ook voorgesorteerd op een eventueel nog te bepalen perspectief.

Verder is niet duidelijk hoe bij een verzoek tot wijziging /vaststelling hoofdverblijf wordt meegewogen dat er onderscheid wordt gemaakt tussen een inschrijving op een adres, en de bepaling van het hoofdverblijf van de minderjarige. Bovendien heeft een wijziging hoofdverblijfplaats veelal implicaties met betrekking tot de kinderbijslag, het kindgebonden budget, en de toeslagen tussen de ouders¹.

Ook de vaststelling c.q. wijziging van de bijdragen in de kosten van verzorging en opvoeding (kinderalimentatie) worden gebaseerd op basis van onder andere de ontvanger van de kinderbijslag en het kindgebonden budget ter bepaling van behoefte en draagkracht. Vandaar dat bij een wijzigingsverzoek van het hoofdverblijf door een ouder, ook vaak het verzoek tot wijziging van de kinderalimentatie tegelijk wordt voorgelegd aan de rechter.

Daarnaast zijn de wijziging hoofdverblijf (verhuis)criteria op grond van art. 1: 253a BW ontwikkeld in de jurisprudentie, minder streng dan een verzochte machtiging uithuisplaatsing door een GI bij de andere ouder. De VNJA vindt niet dat de rechtsbescherming met deze versoepeling in plaats van versterking is gediend.

Ook maakt de VNJA zich zorgen of de minderjarige hiermee niet onbedoeld in een belangenstrijd komt met zijn jeugdbeschermer. Het kan immers zo zijn dat de wens van de minderjarige bij wie van de ouders het komt te wonen/hoofdverblijf heeft anders is dan hoe de GI dat voor zich ziet.

Verder is niet duidelijk of een wijziging hoofdverblijfplaats op verzoek van de GI tevens een (eventuele) wijziging inschrijving school, inschrijving huisarts, tandarts en sportclubs behelst of dat daarvoor door de ouder alsnog allerlei afzonderlijke verzoeken tot vervangende toestemming aan de kinderrechter moeten worden gedaan op grond van art. 1: 253a BW.

De ouder kan dus beter zelf een procedure starten tot wijziging hoofdverblijf nu dit dan toch nog noodzakelijk is voor de wijziging kinderalimentatie en vervangende toestemmingen, zoals genoemd.

Het verzoek door de GI tot wijziging hoofdverblijf zet ook spanningen binnen de hulpverlening aan de ouders op scherp doordat de GI een keuze maakt tussen de ouders. Thans speelt die spanning op dit punt enkel bij een verzochte machtiging uithuisplaatsing bij de andere ouder. In het voorstel wordt dit nu ook reeds onder de ondertoezichtstelling getrokken. De VNJA vindt het tevens reeds op gespannen voet staan met de adequate uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregelen dat de GI's zowel de kinderbeschermingsmaatregelen moeten verzoeken als moeten uitvoeren.

Samenvatting

De VNJA ziet in de voorgestelde wijziging, waarbij de GI verzoeker kan zijn van een wijziging hoofdverblijfplaats geen meerwaarde voor de ouders noch voor de minderjarige. Zolang er geen machtiging uithuisplaatsing noodzakelijk is, is de VNJA van mening dat de GI onder de

¹ Conclusie Parket Hoge Raad: [ECLI:NL:PHR:2024:978](#):

*"3.10 Volgens voornoemd uitgangspunt zijn het zwaartepunt van de zorg, de hoofdverblijfplaats, de woonplaats en de inschrijving in de BRP van de minderjarige dus gekoppeld. Als de rechter heeft beslist bij welke ouder het kind zijn hoofdverblijf heeft, zijn daarmee ook de woonplaats en de inschrijving in de BRP van het kind bepaald."*¹⁸

3.11 Er is ook rechtspraak waarin losser wordt omgegaan met de koppeling tussen het zwaartepunt van de zorg, de hoofdverblijfplaats en de inschrijving in de BRP. (...)

3.16 Uit het voorgaande blijkt dat het conflict zich kan verplaatsen van de hoofdverblijfplaats met zijn mogelijk emotionele lading naar de meer formele inschrijving in de BRP. Bij het geschil over de inschrijving in de BRP spelen vaak weer financiële belangen mee."

ondertoezichtstelling geen verzoekende rol tot een wijziging of vaststelling van de hoofdverblijfplaats van de minderjarige, dient te hebben. De VNJA is dan ook geen voorstander van de toevoeging van het tweede lid van artikel 262c en ziet daarin geen versterking van de rechtsbescherming van ouders en minderjarigen in de jeugdbescherming.

Beëindiging of bekorting van de machtiging uithuisplaatsing Artikel 265d eerste en tweede lid

De VNJA vindt nog onvoldoende duidelijk hoe en wanneer de ouder en minderjarige van 12 jaar of ouder dan wel degene die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, worden geïnformeerd over de beëindiging of bekorting. In het tweede lid wordt gesproken over een verzoek van de met het gezag belaste ouders. Indien er twee ouders zijn die met het gezag belast zijn vindt de VNJA dat het ook mogelijk moet zijn voor één ouder om een verzoek aan de kinderrechter voor te leggen, ook in geval van een tegenstrijdig belang. Verder pleit de VNJA ervoor dat nog wordt toegelicht hoe en binnen welke termijn belanghebbenden genoemd in het tweede lid dienen te worden geïnformeerd door de GI dat de GI niet tot beëindiging of bekorting overgaat, opdat de belanghebbende zelf tot zo'n verzoek tot beëindiging of bekorting kan overgaan op grond van het tweede lid.

Uithuisplaatsing van minderjarigen en doorplaatsing artikel 265i vierde lid

De VNJA is verheugd over de voorgestelde toevoeging van artikel 265i vierde lid waarbij de wijziging verblijfplaats zonder toestemming onder de machtiging uithuisplaatsing, alsnog kan worden voorgelegd aan de kinderrechter. De VNJA zou het zelfs tekstueel nog sterker weergegeven willen zien in die zin dat verzoekers de kinderrechter kunnen verzoeken (thans: voorleggen) om de wijziging alsnog af te wijzen. Daarnaast is de VNJA van mening dat de wijziging van het verblijf niet plaatsvindt dan nadat er toestemming van de kinderrechter is, in ieder geval dat altijd vooraf en indien onmogelijk uiterlijk binnen een week na de wijziging, de ouder en de minderjarige van 12 jaar of ouder dan wel degene die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, geïnformeerd moeten worden over een wijziging van een verblijfplaats. Het komt namelijk voor dat ouders pas achteraf en heel veel later horen over een wijziging van de plaatsing van de minderjarige.

Daarnaast vindt de VNJA het dit ook belangrijk om hiermee het doorplaatsen van minderjarigen indien dit niet in het belang van de minderjarige is zoveel mogelijk te voorkomen.

De VNJA wil in het algemeen benadrukken dat zij het zorgelijk vindt dat bij een verlening van een machtiging uithuisplaatsing voor de kinderrechter maar ook vaak voor de minderjarige zelf nauwelijks tot niets bekend is over de daadwerkelijke plaatsing en over hoe en waar de minderjarige tijdelijk zal verblijven. De VNJA acht het van belang dat daarover duidelijkheid bestaat alvorens een machtiging tot uithuisplaatsing wordt verzocht en/of afgegeven. Zo kan beter afgewogen worden wat het meest in het belang van de minderjarige is; afwijzing van de machtiging, thuisplaatsing met hulpverlening of het ultimatum remedium uithuisplaatsing. Daarnaast is vaak onbenoemd hoelang een minderjarige op een plek kan/mag blijven, waardoor dus wijzigingen plaatsvinden gedurende de afgegeven machtiging. De VNJA is van mening dat hierin nog meer verbeteringen dienen te worden aangebracht. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden gerealiseerd door de kinderrechter bij de verlening van de machtiging uithuisplaatsing meer mogelijkheden te geven om de concrete plaatsing van de minderjarige te benoemen waarvoor de machtiging uithuisplaatsing is afgegeven en meer toegang tot eventuele pleegzorgscreenings en pleegzorgcontracten, waarover hierna meer.

Samenvatting

De VNJA pleit voor een sterkere formulering, zodat verzoekers de kinderrechter kunnen verzoeken om een wijziging af te wijzen. De VNJA benadrukt dat ouders en minderjarigen van 12 jaar of ouder altijd vooraf, en uiterlijk binnen een week nadien, geïnformeerd moeten worden over wijzigingen in de verblijfplaats van de minderjarige. Daarnaast uit de VNJA zorgen over het gebrek aan informatie voor de kinderrechter en de minderjarige. Duidelijkheid over de tijdelijke verblijfplaats is cruciaal om te bepalen wat in het belang van de minderjarige is. De VNJA pleit voor verbeteringen, zoals het geven van meer mogelijkheden aan de kinderrechter om de concrete plaatsing te benoemen en toegang tot pleegzorgscreenings en -contracten.

Toezicht op pleegzorg en pleegzorgvoogdij Artikelen 300, 303a en 303b

De VNJA is verheugd met de voorgestelde invoering en wijzigingen van de wetsartikelen aangaande het toezicht op de voogdij en de geschillenregeling voogdij alsmede het laagdrempelige verzoek tot omgang bij voogdij. De VNJA kan dan ook de voorgestelde invoering van harte aanbevelen.

Waar de VNJA zich nog wel grote zorgen over maakt is het toezicht op pleegzorg en op pleegzorgoudervoogdij in het algemeen. Uit het wetsvoorstel wordt bijvoorbeeld onvoldoende duidelijk dat de voorgestelde wijziging op grond van art. 303b in het kader van de omgangsregeling ook van toepassing is op de pleegoudervoogdij. Daarnaast is in de Jeugdwet vrij summier geregeld hoe pleegzorg toezicht eruit ziet.

Art. 5.2 tweede lid Jeugdwet bepaalt dat: *“De afspraken over de begeleiding van een pleegoudervoogd beperken zich tot een begeleiding van één gesprek per jaar, tenzij de pleegoudervoogd verzoekt om meer begeleiding”*.

De VNJA verzoekt om ook artikel 5.2 Jeugdwet te heroverwegen en daarin op te nemen dat niet alleen de pleegoudervoogd maar ook de raad voor de kinderbescherming en/of de gecertificeerde instelling kan verzoeken om meer afspraken en begeleiding per jaar waarbij de pleegouder en/of pleegoudervoogd verplicht is de pleegzorgscreening en het pleegzorgcontract te delen met de raad voor de kinderbescherming en/of de gecertificeerde instelling.

De VNJA zou graag zien dat bij een verzochte machtiging uithuisplaatsing een pleegzorgscreening en pleegzorgcontract gedeeld worden met de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling alsmede met de kinderrechter. Op dit moment gebeurt dat niet dan wel niet standaard met een beroep op de privacy van de pleegouder door de pleegzorgorganisatie. Nu echter de Raad voor de Kinderbescherming vaak een toetsende taak heeft en zelfs dus soms de verzoeker is van de machtiging uithuisplaatsing is de VNJA van mening dat de Raad voor de Kinderbescherming altijd toegang zou moeten hebben tot een pleegzorgscreening en pleegzorgcontract. Daarnaast is de VNJA van mening dat dit ook belangrijke informatie is voor een kinderrechter om al dan niet tot een machtiging uithuisplaatsing van de minderjarige over te gaan en deze dus altijd beschikbaar dient te zijn en overgelegd dient te worden bij verzoeken tot (verlenging) machtiging uithuisplaatsing. Of daarbij persoonsgegevens worden weggelaten is van andere orde.

Samenvattend

De VNJA beveelt aan om in ieder geval te heroverwegen om meer mogelijkheden in de wet op te nemen zodat de toetsing en rechtsbescherming vooraf aan een verzochte machtiging uithuisplaatsing kan gebeuren met meer informatie over de situatie van de minderjarige na uithuisplaatsing. Dit maakt het makkelijker om een afweging te maken tussen een afwijzing van het verzoek tot uithuisplaatsing, of een toewijzing. Dit is immers ook in het belang van het kind om deze

afweging zorgvuldig te kunnen maken. Daarbij dient er meer duidelijk te zijn over de verschillen tussen de thuissituatie al dan niet met jeugdhulpverlening en de toekomstige uithuis situatie voor de minderjarige waarover moet worden beslist. De VNJA vindt dat er onvoldoende rechtsbescherming is om deze belangenafweging in het kader van het belang van de minderjarige adequaat te kunnen nemen bij gebrek aan gegevens over de situatie van de minderjarige bij plaatsing uit huis.

Versterking rechtspositie minderjarigen

Het belangrijkste vindt de VNJA nog meer regie bij de minderjarige die kan vertellen wat de toekomstvisie/het perspectief is. De VNJA is dan ook zeer tevreden met de doorgevoerde verbeteringen van het verlagen van de leeftijdsgrens voor het horen van minderjarigen, het verbeteren van de procespositie van de minderjarige van twaalf jaar en het samen plaatsen van broertjes en zusjes.

De VNJA is van mening dat de minderjarige, in ieder geval de minderjarige van 12 jaar of ouder, recht heeft op adequate rechtsbijstand van een gespecialiseerde jeugdrechtsadvocaat om in alle procedures tot machtiging uithuisplaatsing of wijziging van zijn hoofdverblijf op verzoek van de GI de eigen visie kenbaar te maken. Dit zou mogelijk eenvoudig te regelen kunnen zijn door uitbreiding van de piketdienst aan minderjarigen.

Samenplaatsen bij uithuisplaatsing

De VNJA is tevreden dat in het wetsvoorstel ook aandacht is voor het samen plaatsen van gezamenlijk opgroeiende minderjarigen zoals (half)broers en (half)zussen. De VNJA is een voorstander van het per minderjarige bekijken wat er in een situatie nodig en mogelijk is waarbij de visie van de minderjarige zelf wordt vertegenwoordigd.

Rechtsbijstand voor ouders in kinderbeschermingsprocedures

De VNJA is groot voorstander voor het recht op kosteloze rechtsbijstand aan ouders en om dit structureel te borgen. De advocaat zorgt voor meer rechtszekerheid en zorgt voor een gelijkwaardigere positie tussen de betrokken partijen. Het wetsvoorstel breidt de reikwijdte van de procedures en de groep die recht heeft op bijstand uit, wat naar verwachting zal resulteren in meer duidelijkheid en ervaren rechtsgelijkheid.

Een belangrijk aandachtspunt is echter de ondersteuning van de minderjarige. Op dit moment richt de kosteloze rechtsbijstand zich alleen op ouders, waardoor de stem van de minderjarige minder gehoord wordt. Uit ervaring blijkt dat de belangen van het kind soms kunnen verschillen van die van de ouders. Daarom vinden wij dat ook de minderjarige recht zou moeten hebben op een jeugdrechtsadvocaat zoals dat ook bij de gesloten plaatsingen en in het strafrecht het geval is. Hoewel het voorstel voor kosteloze rechtsbijstand voor ouders een belangrijke stap vooruit is, benadrukt de VNJA dat het van groot belang is om de versterking van de rechtsbescherming in de jeugdbescherming langdurig te borgen.

Veilig Thuis en de Jeugdbeschermingstafels

De VNJA pleit in dit kader eveneens voor toegevoegde rechtsbijstand tijdens het onderzoek van Veilig Thuis (VT) na een melding bij VT en bij de Jeugdbeschermingstafels (JBT). Dit betreft de onderzoeksfase en dit zijn volgens het CBS een beperkt aantal zaken. Het onderzoek van VT en de uitkomsten hiervan kunnen ingrijpend zijn. Goede rechtsbijstand in deze fase is van belang i.v.m. eventuele vervolgstappen zoals verder onderzoek naar een kinderbeschermingsmaatregel of een

strafrechtelijk onderzoek. Sinds de invoering van de Jeugdwet en de overgang naar de gemeentes zijn ook de JBT's ingevoerd, waarbij een verzoek tot onderzoek (VTO) naar een (spoed)kinderbeschermingsmaatregel wordt besproken. Ook hier geldt het belang van hoor en wederhoor en goede rechtsbijstand. Voor een correcte dossier- en procesvorming ook in het kader van de eventuele daaruit volgende verzoeken tot een kinderbeschermingsmaatregel dan wel de noodzakelijke jeugdhulpverleningsbeschikking om het verzoek tot een kinderbeschermingsmaatregel af te wenden en de thuisplaatsing te laten met de jeugdhulpverlening, is adequate rechtsbijstand van een advocaat noodzakelijk. Het jeugdhulpstelsel loopt hier namelijk op vast. Op dit moment zijn de Veilig Thuis meldingen en de JBT's geen onderdeel van het wetsvoorstel en de VNJA zou graag zien dat daar wel aandacht is voor versterking van de rechtsbescherming. De VNJA pleit er voor dat standaard een toevoeging (bereik) wordt verleend voor rechtsbijstand in deze zaken.

Slotsom

De internetconsultatie heeft de gelegenheid geboden om het nieuwe wetsvoorstel te analyseren en de nodige verbeterpunten aan te dragen. Hoewel het voorstel onmiskenbaar een grote stap in de goede richting is, is het van essentieel belang dat we de aandacht vestigen op de minderjarige en die aspecten van het wetsvoorstel die verdere verfijning behoeven. De aanbevelingen die de VNJA presenteert, zijn bedoeld om de effectiviteit en rechtvaardigheid van de wetgeving te waarborgen waarbij deze niet alleen de belangen van de ouders en minderjarigen dient, maar ook de bredere maatschappelijke impact in overweging neemt.

De VNJA staat voor een solide en rechtvaardig juridisch kader dat de basis vormt voor een versterking van de rechtsbescherming in de jeugdbescherming. Wij ondersteunen uw streven en kijken uit naar een wetgeving die niet alleen voldoet aan de huidige behoeften, maar ook toekomstbestendig is en recht doet aan de belangen van minderjarigen die door deze wetgeving worden geraakt.

Graag is de VNJA tot nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

mr. I. Roos
Voorzitter VNJA

